

Bondestanden, var saaledes forholdsvis kun ubetydelig, og der var ingen Fornødenhed til at beskytte de oprindelige Bønderfamilier imod nogen Fortrængelse fra denne Side.

Men i den nyeste Tid have disse Forhold stillet sig paa en væsentlig anden Maade og give grundet Anledning til at befrygte, at den Klasse af Statsborgere, der har udgjort den hidtilværende Bondestand, og navnlig de nuværende Gaardmandsfamilier, lettelligen vil kunne blive fortrængt fra Besiddelsen af de Gaarde, der herefter blive fæstleddige. „De betydelige Forandringer, som i den tidligere Tid ere foregaaede og fremdeles ville foregaae i de dem nærmest vedkommende Forhold efter Indførelsen af almindelig Børnepligt, et i flere Maader forandret Forhold imellem Kjøbstæderne og Landet, Hartkornets Egalisering, med Mere, ville navnlig medføre, at Mange langt lettere og oftere, end hidtil, ville fra andre Stillinge søge over i de mindre Landeiendomsbesidderes Klasse og bevirke en for den hidtilværende Gaardmandsklasse farlig Concurrence“ (Landbocommiss. Betænk. S. 85). Denne Concurrence vil naturligvis forstærkes, dels ved den meget bedre Subsistens for en Familie, en saadan Landeiendom under Agerbrugsens nuværende Tilstand og fremtidige Udvikling kan afgive fremfor forhen, dels ved den Nødvendighed, der er for Mange af Bondestanden til at anbringe deres Capital og personlige Arbejde i en Livsstilling, hvortil de alene ere oplærte, om de end skulle betale Opnaaelsen af denne Stilling over dens virkelige Værdi, og denne Omstændighed har allerede i adskillige Aar bevirket, at Indfæstningerne ofte ere blevne opdrevne til en aldeles uforholdsmæssig Størrelse. Der er saaledes under de nuværende nye Forhold aabnet Leilighed for Godsbesidderne til at gøre sig en ganske anden og overordentlig Fordeel af Fæstegodsset, end de efter de hidtilværende Forhold kunde gøre nogen Regning paa, og det, hvad enten de efterhaanden ved indtrædende Fæstleddighed ville bortfælde Gaardene til Selveiendom eller paaany overdrage dem i Brug. Vel vedbliver den i Placaten 7de Juni 1806 omhandlede Fæstetvang at hvile paa Gaarden, naar den sælges som

Selveiergaard, men denne svagere Fæstetvang (der kun medfører, at Eieren, naar han ikke selv vil drive Gaarden, bør bortfæste den, i Modsatning til den Fæstegodsset paahvilende egentlige eller stærke Fæstetvang, der medfører, at Eieren ikke selv maa benytte det, men skal bortfæste det) vil i Almindelighed ikke kunne medføre nogen synderlig Afgang i Salgsværdien, og kan aldeles ikke bevirke, at de hidtilværende Bønderfamilier erholde dem i Fæste. Og, hvad Overdragelsen til Brug angaaer, da kan Godseieren ved at benytte den allerede i Forordningen 15de Juni 1792 § 11 indrømmede, men ifølge de hidtilværende Omstændigheder lidet anvendte, Ret til fri Bortforpagtning paa den der bestemte Maade, indrette Forholdet paa en Maade, der vil fremkalde end flere Lyshavende udenfor Bondestanden end det sædvanlige Fæsteforhold. Saaledes vil Bondestanden ved de forandrede Forhold snart kunne være skilt ved den samme efter den hidtil bestaaende retlige og factiske Tilstand tilkommende Afgang til at erholde de heromhandlede Jorder i Brug eller til Gie paa lempelige Vilkaar, og Godseierne erhverve en overordentlig Fordeel, som de ikke med Føie kunde gøre Regning paa, da de erhvervede Godserne. Men at dette skulde tilstedes, vilde udentvivl, for at bruge Indenrigsministerens Ord om et lignende Forhold, (Forslag til Landbocommissionen Side 105), være en skrigende Uretfærdighed imod Fæstebondestanden som en Heelhed. Thi visselig vilde det være en skrigende Uret imod Efterkommerne af dem, som man tidligere i Godseiernes Interesse tvang til under de ugunstigste Vilkaar at forblive paa Godserne for at opdyrke baade Fæstegaardene og Hovedgaardene, om de nu under de helligere Forhold, der for størstedelen skyldes denne Befolknings Slid og Arbejde, skulde kunne drives tomhændede bort fra de Jorder, de hidtil have havt i Brug, eller nødes til at søge at holde sig paa disse under saadanne trykkende og byrdefulde Vilkaar, som dog tilfids vilde føre til deres Forarmelse og Undertrykkelse, og tilintetgjøre den Velstand og Selvstændighed, hvortil Lovgivningen har villet, at Bondestanden skulde kunne arbejde sig op. Dette vilde ligesaameget stride imod Almindeligheden, som imod den til Bønderjorderne fra gammel Tid